

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№6

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 571 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyunda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirishda xitoy va rossiya investitsiyalarining qiyosiy tahlili.....	20
Malikov Numonjon Kamalovich	
Raqamli texnologiyalarning makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri	26
Sherzod Rajabov, Istora Abdusalomova	
Reducing inequality through human capital development: a comparative analysis of policies in the european union and uzbekistan	30
Ilxomjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
Hududiy raqamli infratuzilmaning xizmat ko'rsatish sektoriga ta'siri: samarqand viloyati misolida	39
Musinov Dilshod Sultanovich	
Ways to improve quality in hotels through digital technologies	44
N.A. Rakhmonova	
Проблемы и пути внедрения механизма налогового стимулирования центров инновационного роста нового узбекистана.....	48
Умаров Б. С.	
Влияние протекционистской политики на инвестиционные стратегии промышленных предприятий.....	55
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Fiskal siyosat tahlili: aholi bandligi; aholi daromadlari; soliqqa tortish.....	61
Isroilov Boxodir Ibragimovich, Navruzova Farog'at Abdihamid qizi	
Problems in entrepreneurial potential development: a comprehensive analysis of contemporary barriers and challenges	67
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Tijorat banklarida aholi omonatlarining jozibadorligini oshirishning metodologik asoslari va amaliy yo'nalishlari	73
Xakimov Zoxid Norbo'tayevich	
To'lov aylanmasining mohiyatini aniqlashda to'lov va to'lov oqimlarining roli.....	78
I.F.Sayfiddinov	
Moliyaviy inklyuzivlikni ta'minlovchi samarali soliq siyosati.....	83
Artikov Ne'matulla Abdusalamovich	
Youth, digital finance, and the gig economy in uzbekistan	86
Akmal Boymurodov	
Aktsiyadorlik jamiyatlari korporativ boshqaruvda qaror qabul qilishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalalari	91
Xabibullaeva Shirinxon Tohir qizi	
В условиях трансформации обеспечение развитие образования и нуки в сфере подготовки управленческих кадров	98
Суюнов Дилмурод Холмурадович	
Ипотечное кредитование как инструмент социальной политики в узбекистане	104
Базарова Нигора Равшановна	
Kichik biznes subyektlari tomonidan hudud aholisi bandligini ta'minlashning ijtimoiy va iqtisodiy natijalari.....	110
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Kichik korxonalar istiqbolli hududlarda sanoat ishlab chiqarish holati dinamikasi.....	114
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
Banklarning aktivlarini daromadliligini oshirish yo'llari	118
Elbusinova Umida Khamidullaevna	

Ekologik omillar o'zgarishining dehqon xo'jaliklari yalpi hosiliga ta'siri	123
Otamurodova Dildora Abdukrimovna	
O'zbekiston tijorat banklarining yashil iqtisodiyotdagi o'rni	128
Eshev Furqat A'zamovich, Ibragimova Feruza Axtamovna, Jumanazarova Malika Baxtiyorovna, Raxmatova Mohina Dilmurod qizi	
Использование интеллектуальных технологий в процессе обслуживания клиентов банка	132
Хашимова Дилёра Пахритдиновна	
Innovatsion faoliyatning moliyaviy rag'batlantirish va boshqaruv samaradorligini belgilovchi omil va jihatlari	138
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
Import tovarlari bo'yicha aksiz solig'ini undirishning nazariy asoslari	143
Abdurasulov Murodjon Bahrom o'g'li	
Роль цифровых валют центральных банков в модернизации платёжной инфраструктуры: мировой опыт и перспективы Узбекистана	150
Срожиддинова З.Х., Тухтасинова Д.Н.	
Tijorat banklarida chakana to'lov tizimlarini nazariy asosi	155
Sultonov Davronjon Rustam o'g'li	
Tikuv-trikotaj korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirishda strategik menejmentning roli	161
Mamatraimov Islom Mamanazarovich	
Ta'lim, ekologiya va raqamlashtirish sohalarida bolalar va o'smirlar turizmini integratsiyalash: xalqaro tajribalar va O'zbekiston	170
Islomova Dilrabo Salomovna	
Iqtisodiy masalalarni matritsalar nazariyasi asosida modellashtirish va python dasturlash tilida yechish	175
Tojiyev Ilhom Ibraimovich, To'rayeva Feruza Dilmurodovna, Namozova Barchinoy G'ayrat qizi, Baxronova Zuhra Otaniyoz qizi	
Pul bozori barqarorligini ta'minlashda tijorat banklarida likvidlikni boshqarish samaradorligi	188
Sattorova Nasiba G'aniyoz qizi	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	192
Akbarjon Iminov	
Аутоиммунные поражения центральной нервной системы, возникающие после стрептококковой инфекции	198
Умарова Саодат Сулаймоновна, Нормакматов Бахтиёр Ботиралиевич	
Iqtisodiyotiga yo'naltirilgan investiyalar tahlili	204
Namozov Olim Botirovich	
Creating a favorable climate for investment in agriculture	209
U.I.Djumaniyazov, B.J.Mirzaev	
Davlat ishtirokidagi korxonalarni korporativ boshqaruvni xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	214
F.Djalilov	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy su'g'urta qilish xarajatlarini hisobi	222
Kuliboyev Azamat Shonazarovich	
O'zbekistonda bank operatsion xarajatlari buxgalteriya hisobi	227
Qurbonova Sitara Vahobjon qizi	
O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirishning strategik yo'nalishlari	233
Musayev Ozodjon Shavkat o'g'li	
Пути обеспечения стабильного экономического роста в условиях перехода к зелёной экономике, совершенствования государственной экономической политики и повышения эффективности внедрения принципов цикличной экономики	237
Худайбергенова Адалат Негматуллаевна, Убайдуллаев Сирожиддин Жамшидович, Файзиёва Хамида	

Кудратовна, Эшбоев Миржалол Бахромович	
O'zbekiston sanoatining iqtisodiy holatini baholash	241
Mamanazarov Oybek Shomurodovich	
Maktabgacha ta'limda tayanch kompetensiyalarni shakllantirishda matematika va savod asoslarining didaktik yechimlari.....	247
Mingboyeva Guldorxon Maxmudovna	
Soliq tizimida soliq riskini baholash uslubiyoti.....	252
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
Budjetni rejalashtirish tizimida jismoniy shaxslar daromadlari bo'yicha prognozlashni takomillashtirishning metodologik asoslari	260
Babaev Shavkat Bayramovich	
Понятие и сущность денежного потока в системе финансового управления.....	267
Машарипова Шахло Адамбаевна	
Yashil mehmonxonalarda strategik tahlil metodologiyasi	274
Rasulova Nigora Yusupovna	
Цифровая трансформация: новые возможности и современные тенденции в управлении бизнесом и инвестициями.....	279
Баратова Динора Алишеровна	
Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatishning sifati va samaradorligini baholash.....	283
Ikromov Akbar Farxod o'g'li	
Модель внедрения open banking в Узбекистане: предложение на основе международного опыта и локальных особенностей.....	288
Камалов Шухрат Камалович, Аскарова Дилором Хожимуратовна, Баходиров Жасурбек Олёрбек ўғли, Маликов Шохрух Шокирович, Тенгелова Фарангиз Мажид кизи	
O'zbekistonda islom moliyasini joriy qilishning yo'llari	295
Ashurbayev Farrux Alisher o'g'li, Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
AQSH tajribasiga ko'ra eksportni iqtisodiy o'sishga tasiri	299
D.E.Qarshiev	
Iqtisodiyotni tartibga solish orqali aholi farovonligini oshirishning ahamiyati	304
Berdibekov A.	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish va aholi moliyaviy savodxonligini oshirishda inklyuziv molianing ahamiyati.....	308
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Problems of the financial mechanism influence for stable and inertial development of enterprises.....	313
Zaynalov Jakhongir Rasulovich, Alieva Susanna	
Tibbiyot turizmni rivojlantirish va uning salohiyatini iqtisodiy baholashning ilmiy va uslubiy asoslari	317
Vofaxojayeva Dilafruz Marufovna	
Turistik destinatsiyalar va raqamli marketing texnologiyalari orqali turizm barqarorligini transformatsiya qilish	322
Nurmuhammadxon Oppoqonov	
Kichik va o'rta biznes moliyaviy barqarorligining kambag'allikni kamaytirishdagi ahamiyati.....	327
Djamalov Xasan Numanjanovich	
Qoraqalpog'iston respublikasida turizmni rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy salohiyatini baholash.....	335
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
O'zbekiston turizm sektorida tog' turizmining ulushi.....	343
Alimov Abduvakil Komil o'g'li	
O'zbekiston respublikasida investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish va bunda xorij tajribasi.....	348
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	

Tadbirkorlik faoliyatini samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning holati.....	354
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Tadbirkorlik faoliyatida innovatsiyalarni rivojlantirish strategiyasini tanlash va asoslash	358
Shakirova Madinaxon Gafurdjanovna	
O'zbekistonning xalqaro valyuta-moliya tashkilotlari bilan o'zaro hamkorlik aloqalarini mustahkamlash yo'nalishlari.....	362
Gulmurodova Marjona Olimjon qizi, Turg'unova Zohida Shavkat qizi, Umida Yuldasheva	
Jismoniy shaxslarning daromadlarini soliqqa tortish tartibini takomillashtirish.....	367
Bobomurotova Manzura Panji qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlari va qimmatli qog'ozlar bozori o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlar	372
Berdaliyev Javohir Jahongir o'g'li	
Farg'ona viloyati mahallalarida tadbirkorlikni va hunarmadchilikni rivojlanishi holati tahlili	379
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
Проблемы охраны окружающей среды и формирования «зеленой экономики»	389
Ёдгорова Мухайё Шухратовна, Иминова Наргиза Акрамовна	
The evolution of passenger transport in uzbekistan and its impact on economic growth.....	392
Naubetova Ziyada Niyet kizi	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish xarajatlarining hisobi.....	397
Kuliboev Azamat Shonazarovich	
Jahon sug'urta amaliyotining O'zbekiston sug'urta bozorining rivojlanishiga ta'siri	402
Kuvatova Dinara Anvarovna	
Milliy iqtisodiyotda xorijiy investitsiyalarning ahamiyati va ta'sir mexanizmlari	406
Abdullayev Zoxid Xolxo'jayevich	
Xaridorlar bilan hisob-kitoblar auditida moliyaviy tahlil usullarini qo'llash xususiyatlari.....	411
Sagimbaev Sultanbek Turdibay o'g'li, Sultamuratov Qallibek	
The function and value of commercial banks in fostering capital market growth	416
Isakov Janabay Yakipbaevich	
Raqamli texnologiyalarning korxonalar risk boshqaruvidagi rolini swot tahlili orqali tadqiq etishning ahamiyati	427
Tojimatov Izzatbek Ikromali o'g'li	
Germaniyaning deutsche banki va buyuk britaniyaning barclays banki xizmatlar amaliyoti va uni o'zbekiston bank tizimi faoliyatiga qo'llash yo'llari	432
Raxmatov Temur Sotiboldiyevich	
The state and development trends of business process auditing in joint-stock companies in uzbekistan.....	439
Utegenova Sarbinaz Turdimuratovna	
Mamlaktimizda amaldagi budjetlararo munosabatlarning tartibi hisobi, hamda uning ahamiyati	444
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li, Saydullayeva Zeboxon Shukrilla qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni boshqarishni takomillashtirish	462
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna, Li Zin Bo	
Barqaror rivojlanish va yashil iqtisodiyotning mamlakatimizda so'nggi yillardagi oshib borayotgan ahamiyati	467
Bahodirova Mohigul	
Conceptual framework for boosting the financial and economic performance of investment projects in industrial enterprises	472
Sarriev Kahraman Ramatullaevich	
Bandlik va ayollar tadbirkorligi	477
Ibodullayeva M.S.	

Mamlakatimiz yalpi ichki mahsulotini ekonometrik prognozlash	482
A'zamov Musurmon Axmadovich, Islomov Javohir	
Eksport siyosatini tadbirkorlik faoliyati rivojlanishiga ta'siri	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich, Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
Aholini ish bilan ta'minlashda qishloq aholisini mehnat salohiyatidan foydalanish.....	492
Noiba Qodirova Maxmud qizi	
Yashirin iqtisodiyotni kamaytirishda rasmiy bandlik va moliyaviy munosabatlarni rivojlantirish	497
Xalimbetov Farxad Bagibekovich, Reyimberdiyev Baburbek Adilbek o'g'li	
Analysis of touristic potential and capacity of ecotourism sites	501
Abdurakhmanova Akida Faizulla kizi	
Xorijiy investitsiya ishtirokidagi korxonalarni moliyalashtirishni takomillashtirish.....	509
Salohiddinov Jaloliddin	
Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi	516
G'aniyev Botir Baxtiyorovich	
O'zbekiston va xorijiy davlatlarda aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlar orqali kapital yig'ish strategiyalari	520
Dilnozaxon Muxitdinova	
Iqtisodiy inqiroz paytida korxonalarda likvidlilikni boshqarish strategiyalari	527
Abdusalomova Nodira Bakhodirovna, Jabborova Sevinch Xusanovna	
O'zbekistonda islomiy mikromoliyaviy xizmatlar orqali ish bilan bandlikni oshirish istiqbollari.....	532
Mamatkulov Humoyun Bobir-ugli	
Textile enterprises and changing market conditions: integration of demand analysis, trend forecasting and strategic assortment management	536
Ikramova Nodira Burkxon kizi	
Aksiyadorlik korxonalari boshqaruv tizimida korporativ madaniyatni takomillashtirish	540
Umarkhodjaeva Muyassarhon Ganievna, Omanova Nargiza Rustam qizi	
Moliyaviy faoliyat natijalari hisobi va auditini takomillashtirish.....	548
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li	
Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiyotning real sektori korxonalariga kreditlar bo'yicha foiz stavkalariga ta'sir ko'rsatishda markaziy banklarning qayta moliyalash stavkalarining rolini tahlil qilish	553
Jabbarov Eliboy, Abdullayeva Charos Abdullo qizi	
O'zbekistonda qishloq xo'jalik mahsulotlarini qayta ishlashda innovatsiyalarning roli va iqtisodiy samaradorligi	558
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Solohiddinov Nuriddin Sirojiddin o'g'li	
Sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish orqali chiqindilarni boshqarish muammosini bartaraf etish yo'llari	563
Narzullayev Elmurod Shuxrat o'g'li, Hamrokulov Ulug'bek Abdurahmatovich	
Korxonani samarali boshqarishni ta'minlash strategiyalari	567
D.Mutalova	

KORXONANI SAMARALI BOSHQARISHNI TA'MINLASH STRATEGIYALARI

D. Mutalova

TDIU "Soliq va soliqqa tortish"

kafedrasi professori

dilorom.mutalova@gmail.com

ORCID 0000-0003-4311-4174

Annotatsiya: Ushbu maqolada korxona faoliyatini samarali boshqarishni ta'minlashga doir strategik yondashuvlar, ularning nazariy asoslari va amaliy tatbiqlari yoritilgan. Bunda boshqaruv tizimining zamonaviy tamoyillari, xususan strategik rejalashtirish, inson resurslarini boshqarish, raqamli texnologiyalarni joriy etish va innovatsion yondashuvlar orqali korxona samaradorligini oshirish yo'llari tahlil qilingan. Shuningdek, boshqaruv samaradorligini baholovchi ko'rsatkichlar asosida korxonani rivojlantirish mexanizmlari ishlab chiqilgan. Maqolada ilg'or xorijiy tajribalar asosida milliy korxonalar uchun moslashtirilgan boshqaruv strategiyalari taklif etilgan.

Kalit so'zlar: korxonani boshqarish, strategik rejalashtirish, samaradorlik, innovatsion yondashuv, inson resurslari, raqamli texnologiyalar, menejment tizimi.

Abstract: This article explores strategic approaches to ensuring effective enterprise management, their theoretical foundations, and practical applications. Particular attention is given to modern management principles such as strategic planning, human resource management, the implementation of digital technologies, and innovative approaches aimed at enhancing enterprise efficiency. Mechanisms for enterprise development based on performance evaluation indicators are developed. Additionally, management strategies adapted from advanced international experience are proposed for national enterprises.

Key words: enterprise management, strategic planning, efficiency, innovative approach, human resources, digital technologies, management system.

Аннотация: В данной статье рассматриваются стратегические подходы к обеспечению эффективного управления деятельностью предприятия, их теоретические основы и практическое применение. Особое внимание уделено современным принципам управления, таким как стратегическое планирование, управление человеческими ресурсами, внедрение цифровых технологий и инновационные подходы, направленные на повышение эффективности предприятия. Также разработаны механизмы развития предприятия на основе показателей оценки эффективности управления. На основе передового зарубежного опыта предложены адаптированные управленческие стратегии для национальных предприятий.

Ключевые слова: управление предприятием, стратегическое планирование, эффективность, инновационный подход, человеческие ресурсы, цифровые технологии, система менеджмента.

KIRISH

Raqobatbardosh bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonalar faoliyatining muvaffaqiyati, avvalo, ularning samarali boshqaruv tizimiga ega yoki emasligiga bevosita bog'liqdir. Korxona boshqaruvi – bu nafaqat ishlab chiqarish va resurslardan foydalanishni muvofiqlashtirish, balki mavjud ichki va tashqi omillarni tahlil qilish orqali strategik qarorlar qabul qilish jarayonidir. So'nggi yillarda korxonalarni boshqarishda an'anaviy

yondashuvlar o'z ahamiyatini yo'qotib, ularning o'rnini innovatsion, raqamli va inson resurslariga asoslangan strategik boshqaruv tamoyillari egallamoqda. Bu esa boshqaruv jarayoniga kompleks, tizimli va natijadorlikka yo'naltirilgan yondashuv zaruratini yuzaga keltirmoqda.

Korxonani samarali boshqarish nafaqat uning moliyaviy barqarorligi va ishlab chiqarish salohiyatini oshiradi, balki innovatsion rivojlanish, bozor ulushini kengaytirish hamda raqobatdosh ustunliklarga erishishda asosiy omil bo'lib xizmat qiladi. Shu sababli, zamonaviy menejment ilmining asosiy vazifalaridan biri sifatida, boshqaruv tizimini strategik asosda takomillashtirish, ilg'or xalqaro tajribalar va raqamli texnologiyalar bilan integratsiyalashgan holda korxonaning umumiy samaradorligini oshirish yo'llarini aniqlash dolzarb ilmiy va amaliy masalalardan biri hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

M.Shumpeterning ta'kidlashicha, iqtisodiy rivojlanishning asosiy manbai innovatsiyalardan iborat bo'lib, korxonalar o'z faoliyati samaradorligini oshirish uchun innovatsion strategiyalarni faol ravishda qo'llashlari zarur. Uning nazariyasiga ko'ra, innovatsiyalarni joriy qilish raqobatbardoshlikni saqlab qolish va iqtisodiy o'sishni ta'minlashning muhim sharti hisoblanadi.

A.Porterning strategik boshqaruv nazariyasida innovatsiyalar muhim o'rin tutadi. Uning fikricha, korxonalarning samaradorligi ularning raqobatbardoshlik ustunliklarini yaratish va saqlashga bevosita bog'liq bo'lib, innovatsion yondashuvlar ushbu maqsadga erishishda asosiy vosita sifatida namoyon bo'ladi.

P.Druker o'z tadqiqotlarida innovatsiyalarni korxonani rivojlantirish va samaradorligini oshirishning asosiy drayveri sifatida ko'rib chiqadi. U innovatsiyalarni strategik rejalashtirish va boshqaruv jarayonidagi hal qiluvchi omil sifatida talqin qiladi.

K.Kristensenning «parokanda innovatsiyalar» nazariyasiga ko'ra, korxonalar tez sur'atlarda o'zgaruvchan texnologik muhitda raqobatbardoshlikni saqlab qolish uchun o'z faoliyat modellarini doimiy ravishda qayta ko'rib chiqib, innovatsion texnologiyalarni joriy qilishlari zarur. J.Gelbreytning fikricha, innovatsiyalar korxonalarga o'zlarining ijtimoiy mas'uliyatini oshirish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash imkonini beradi. Uning nazariyasiga ko'ra, innovatsion yondashuvlar orqali korxonalar o'z faoliyatini ijtimoiy-iqtisodiy ehtiyojlarga mos ravishda yo'naltirishlari lozim. Penrouzning tadqiqotlarida innovatsiyalar korxonaning samaradorligini oshirishdagi hal qiluvchi omil sifatida e'tirof etiladi. Uning nazariy tahliliga ko'ra, innovatsion strategiyalar korxonaning resurslaridan samarali foydalanishni va ularning o'sish salohiyatini oshirishni ta'minlaydi. Xemelnig ilmiy ishlarida innovatsion yondashuvlarning boshqaruv jarayonidagi ahamiyati keng tadqiq etilgan. U innovatsiyalarning samaradorlikka ta'sirini o'rganishni boshqaruv nazariyasining kelgusi rivojlanishi uchun muhim yo'nalish deb hisoblaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada muallif tomonidan analiz va sintez, ilmiy abstraktlash, qiyosiy tahlil usullaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Milliy korxonalarning samarali faoliyat yuritishi ko'p jihatdan ularning raqobatbardoshlik darajasi va innovatsion salohiyatiga bevosita bog'liqligi, hozirda yirik korxonalarda innovatsion jarayonlarni strategik boshqarish va raqobat muhitini shakllantirish bilan bog'liq muammolarni tadqiq etish muhim ahamiyatga ega ekanligidan dalolat beradi.

Hozirgi kunda faoliyat ko'rsatayotgan turli shakldagi korxonalar milliy iqtisodiyotning istiqbolini belgilashda katta ahamiyatga ega bo'lib, ishlab chiqarish ko'lamini kengaytirish, yangi ish o'rinlarini yaratish borasida muhim ijtimoiy-iqtisodiy funktsiyalarni bajarmoqda. Ammo korxonalarda innovatsion jarayonlarni strategik boshqarish tizimining sustligi korxonalarning raqobatbardoshligini oshirish mexanizmlarini samarali tashkil etishga, unga ichki va tashqi investitsiyalarni jalb etishni kengaytirishga, istiqbolli innovatsion loyihalarni amalga oshirish va shu kabi boshqa ustuvor vazifalarni hal etishni kechiktirmoqda.

Tahlillarimiz shuni ko'rsatadiki, korxonalarda innovatsion jarayonlarning rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqish milliy iqtisodiyotning raqobatchilik muhitini vujudga kelishini ta'minlaydi. Natijada iqtisodiyotdagi tarkibiy o'zgarishlarning mazmuni nafaqat boyitiladi, balki ijtimoiy-iqtisodiy nuqtai nazardan samarali bo'lgan xo'jalik yuritish faoliyati, tarmoq va sohalarining keng hamda har tomonlama rivojlanishi uchun zamin yaratiladi. Ishlab chiqarish va iste'moldagi turli yakka hukmronlik holatlariga barham berilib, korxona mablag'lari va boshqa resurslarning samarali taqsimlanishi va harakatchanligi ortadi.

Rivojlangan mamlakatlar tajribasidan ma'lumki, ixtiyoriy davlatda ishlab chiqarilayotgan tovar va xizmatlarning raqobatbardoshligi o'sha davlatda yaratilgan qulay ishbilarmonlik va biznes muhitiga bog'liq bo'ladi.

2023-yilda Shveytsariyaning Davos shahrida o'tkazilgan 42- an'anaviy Jahon iqtisodiy forumida Dunyo mamlakatlarining "Global raqobatbardoshlik" to'g'risidagi hisoboti chop etildi. Mazkur hisobot ma'lumotlariga ko'ra, Shveytsariya 2019-yildan buyon 5-yil mobaynida "Global raqobatbardoshlik" to'g'risidagi reytingda 1-o'rinni egallab kelmoqda. Reytingning birinchi uchligidagi mamlakatlar oldingi yilga nisbatan o'z holatlarini o'zgartirmagan. Reytingda Shveytsariya (1), Singapur (2) va Finlyandiya (3) o'rinlarni egallashgan.

1-jadval. Jahonning eng raqobatbardosh mamlakatlar reytingi

№	Mamlakatlar	Reyting		O'zgarish
		2024-yil	2023-yil	
1.	Shveytsariya	1	1	0
2.	Singapur	2	2	0
3.	Finlyandiya	3	3	0
4.	Germaniya	4	6	+2
5.	AQSh	5	7	+2
6.	Shvetsiya	6	4	-2
7.	Gonkong	7	9	+2
8.	Gollandiya	8	5	-3
9.	Yaponiya	9	10	+1
10.	Buyuk Britaniya	10	8	-2

1-jadval ma'lumotlariga ko'ra, jahonning eng raqobatbardosh mamlakatlar reytingi o'nligida Yevropa mamlakatlari yuqori ustunlikka ega. Mazkur birinchi o'nlikka kirgan mamlakatlarning 3 tasi Osiyo qit'asiga to'g'ri keladi. Bulardan, Singapur (2), Gonkong (7) va Yaponiya (9) o'rinlarni band etgan. Mazkur hisobotda AQShlari so'nggi to'rt yil ichida o'z holatini 2 punktga ko'tarishga erishgan. MDH mamlakatlari ichida Ozarbayjon (39;+7) yuqori ko'rsatkichga ega bo'lib, oldingi yilga nisbatan 7 punktga ko'tarilgan. Bunday ijobiy o'zgarishlar Gruziya (72;+5), Armaniston (79;+3), Qirg'iziston (121; +6) kabi davlatlarning ko'rsatkichlarida ham kuzatilgan. Ukraina esa (84;-11) mazkur reytingda oldingi yilga nisbatan 11 punkt pasaygan. Shuni ta'kidlash joizki, mazkur birinchi o'nlikka kirgan mamlakatlarda innovatsiya va kuchli institutsional muhit darajasi keyingi besh yilda sezilarli ravishda yaxshilangan.

Demak, faoliyat yuritayotgan firma, korxona, tashkilot va korporatsiyalarning raqobatbardoshligi mamlakatning monopoliyaga qarshi kurash va raqobat muhitini yaxshilash tizimini samarali ishlashiga bog'liq. Shu bilan birga milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligi xususiy mulkchilikning rivojlanganlik darajasi, uni davlat tomonidan kafolatlash tizimi hamda mamlakatning innovatsion siyosati va kuchli institutsional muhit darajasining yuqoriligi bilan ham belgilanadi.

Davlatimiz tomonidan Jahon iqtisodiy forumi qabul qilgan global raqobatbardoshlik indeksiga kiruvchi 12 ta guruhga oid omillar asosda O'zbekistonning boshqa mamlakatlarga nisbatan raqobatbardoshlik darajasini oshirish bo'yicha istiqbolli dasturlar ishlab chiqildi. Natijada milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshlik darajasini baholashda makroiqtisodiy vaziyat (jon boshiga to'g'ri keluvchi YaIM, YaIM deflyatori, ishsizlik darajasi), davlat institutlari sifati (xususiy mulk himoyasi indeksi, monetar siyosat erkinligi, kredit tashkilotlari, bojxona xizmatlari sifati), inson omili (umr ko'rish uzunligi, o'lim darajasi, 10000 kishiga nisbatan sil bilan kasallanish darajasi, boshlang'ich maktab qamrovi darajasi), innovatsion salohiyat (korxonalar asosiy fondlarini yangilash, fan-texnika yutuqlarini amaliyotga tatbiq etish, ishlab chiqarishni texnologik jihatdan qayta qurollantirish, innovatsiyaviy loyihalarni amalga oshirish, inson kapitaliga yo'naltirilayotgan investitsiya va qo'yilmalar salmog'i) kabi ko'rsatkichlarni yaxshilashga erishildi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqoridagi tahlillardan ko'rinadiki, makroiqtisodiy ko'lamda milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish, mamlakatning innovatsion salohiyatini yaxshilash maqsadida ijobiy natijalarga erishilgan. Lekin korxonalarda moddiy-texnika bazasining holati va bozorda mahsulotlarning raqobatga dosh bera olmasligi innovatsion jarayonlarni strategik boshqarishda ayrim muammolar mavjudligidan dalolat beradi.

Olib borilgan tadqiqotlarning ko'rsatishicha, korxonalarda innovatsion jarayonlarni strategik boshqarishda quyidagi asosiy muammolarga e'tibor qaratish lozim:

birinchidan, mamlakatimiz bir qator fundamental fan sohalarida katta salohiyatga ega, ammo ushbu salohiyatni ishlab chiqarish bilan bog'langan holda ishga solish mexanizmi yaratilmagan;

ikkinchidan, real sektor korxonalarning innovatsiyalarni qabul qilish jarayonini past darajada qolayotganligi korxonalarda ilg'or texnologiyalarga bo'lgan talabning sustlashishiga olib kelmoqda

uchinchidan, qulay ishbilarmonlik va biznes muhitini yaratish borasida kamchiliklarning mavjudligi korxonalar raqobatbardoshligini oshirishga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Ochkovskaya M.S. Innovatsii kak kachestvennyy faktor ekonomicheskogo rosta. Avtoref. dissertatsii na soiskanie uchenoy stepeni kandidata ekonomicheskix nauk. – M.: Delo, 2006. – S.4.
2. Vetrov A.A. Strukturno-tselevoy analiz ekonomicheskogo potentsiala predpriyatiya (teoriya i metodologiya). – Saratov: Izd-vo Saratovskogo univer- siteta, 2008. – 188 s.
3. Gogina G.N., Nikiforova Ye.V., Shiyanova S.A. Kompleksnyy analiz ekonomicheskogo potentsiala organizatsii. Pod red. A.I. Afonichkina. – Tolyat- ti: Voljskiy universitet im. V.N. Tatiщeva, 2003 – 175 s.
4. Draker P. Upravlenie, natselennoe na rezultaty: Per. s angl. – M.: Texnologicheskaya shkola biznesa, 2004. – 200 s.
5. Morozova L. E., Bortnik O. A., Kravchuk I. S. Ekspertnyye metody i texnologii kompleksnoy otsenki ekonomicheskogo i innovatsionnogo potentsiala predpriyatiy. Uchebnoe posobie.: - M.: Alpina biznes buks, 2009. – S.9.
6. Druker P. Zadachi menedjmenta v XXI veke.: Per. s angl.: – M.: Izdatelskiy dom «Vilyams», 2004. – 272 s.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
